

De Kracht van het Semi-Informele

Samenwerking tussen semi-informele en formele organisaties op het gebied van opvoedondersteuning aan migrantengezinnen in Amsterdam

Sharifah Redan, BSc.

Studentnummer: 6250696

Master Youth, Education and Society

Eerste beoordelaar: dr. Monique van Londen-Barentsen

Tweede beoordelaar: dr. Marije Kesselring

Begeleider Verwey-Jonker Instituut: dr. Marjolijn Distelbrink

Juni 2018

Abstract

Aim: Amsterdam is a multi-ethnic city, in which formal organizations experience problems in providing parenting support to parents with a migration background. It is assumed that semi-formal organizations are able to reach these parents, to provide them parenting support. Aim is to improve parenting support via improvement of cross-sectional collaboration. **Method:** Through semi-structured interviews with eight persons involved with five semi-informal organizations, the collaboration opportunities were assessed. **Results:** Semi-informal organizations reach parents by outreaching and stressing cultural sensitivity, trust and self-disclosure. The semi-formal organizations want to collaborate with formal organizations, but they experience problems in the recognition of their professionalism, power inequality and communication. **Discussion:** The organizations wish clear communication, contact persons, periodic consultation and recognition of their capacities to improve the collaboration.

Keywords: Parent-Support, Minority Ethnic Families, Formal-Informal Collaboration

Samenvatting

Doel: In de multi-etnische stad Amsterdam, hebben formele organisaties voor laagdrempelige opvoedondersteuning moeite om migrantenouders te bereiken. Semi-informele (SI) Organisaties bereiken deze ouders wél met hun aanbod van opvoedondersteuning. Doel is om via betere formeel-informele cross-sectionele samenwerking de opvoedondersteuning aan deze ouders te verbeteren. **Methode:** Door middel van semigestructureerde interviews met acht betrokkenen van vijf SI-Organisaties is gekeken naar de verbetermogelijkheden in deze samenwerking. **Resultaten:** SI-Organisaties bereiken ouders via laagdrempelige werving, nadruk op cultuur, opbouw van vertrouwen en persoonlijke aansluiting. De organisaties willen samenwerken met F-Organisaties, maar ervaren problemen in professionele erkenning, machtsongelijkheid en communicatie. **Discussie:** De organisaties wensen heldere communicatie, vaste contactpersonen, periodiek overleg en erkenning van capaciteiten om deze samenwerking te kunnen verbeteren.

Keywords: Opvoedondersteuning, Migrantengezinnen, Formeel-Informele Samenwerking

De Kracht van het Semi-Informe

Terwijl niet-westerse migrantengezinnen, waarvan ten minste één ouder geboren is in Afrika, Latijns-Amerika en Azië (CBS, 2016) oververtegenwoordigd zijn in zwaardere zorgvormen, zijn zij ondervertegenwoordigd in het gebruik van lichte opvoedondersteuning (Bellaart & Pehlivan, 2012; Van den Broek, Kleijnen, & Keuzenkamp, 2010). De opvoedondersteuning vanuit Formele Organisaties (F-Organisaties) bereikt deze ouders minder goed. De helft van de wijkteams geeft aan moeite te hebben om deze gezinnen te bereiken (Bellaart & Day, 2017).

Vanuit de behoefte van professionals van formele opvoedondersteuningsorganisaties aan methoden gericht op deze moeilijk bereikbare gezinnen is “De Kracht van Ontmoeting” (KVO) ontstaan. KVO is een meerjarig onderzoeksproject gericht op opvoedondersteuning om de afstand te verkleinen tussen moeilijk bereikbare groepen en professionals in Amsterdam. Het versterken van samenwerking tussen semi-informele (SI-Organisaties) en formele aanbieders van opvoedondersteuning, kan afstand tussen de gezinnen en opvoedondersteuning te verkleinen (Bellaart & Pehlivan, 2012; Ponzoni, 2015). SI-Organisaties zijn organisaties die ondersteuning bieden waar zij geen formele taak voor hebben (Distelbrink & Ponzoni, 2017), zoals migrantenorganisaties en laagdrempelige pedagogische initiatieven.

In Amsterdam wordt formele opvoedondersteuning geboden door Ouder en Kind-teams (OKT) (Aarts, Boendermaker, & Distelbrink, 2017). De gemeente Amsterdam stelt dat de zorg aan jeugdigen uitgaat van drie hoofdpunten: Personen doen allereerst een beroep op hun eigen kracht en sociale netwerk, kleine problematiek wordt direct aangepakt door een sterke pedagogische omgeving zodat problematiek klein blijft en zorg wordt snel en effectief geboden in de vertrouwde omgeving (Gemeente Amsterdam, 2013). Formeel-Informeel samenwerking sluit aan op het gemeentebestuur, waarbij een grote rol is weggelegd voor SI-Organisaties. Onbekend is de visie vanuit SI-Organisaties op deze samenwerking.

De doelstelling van dit onderzoek is daarom om wederzijdse samenwerking tussen formele en SI-Organisaties te verbeteren door *meer inzicht te creëren in (a) de werkwijze van SI-Organisaties die opvoedondersteuning aan migrantengezinnen in Amsterdam aanbieden en (b) de wensen die SI-Organisaties op het gebied van samenwerking met formele opvoedondersteuning hebben*. Met die kennis kunnen professionals bekijken hoe

zij kunnen aansluiten op de opvoedondersteuning die het semi-informele veld biedt en hoe ze op gelijkwaardige basis structureel kunnen samenwerken.

Opvoedondersteuning

Opvoedondersteuning is een begrip wat verschillende betekenissen heeft voor beleidsmakers, professionals en ouders (Moran & Ghate, 2005). KVO gaat ervan uit, dat opvoedondersteuning bewustwording, ondersteuning, verminderen van onzekerheden en het overdragen van kennis omvat. Initiatieven voor opvoedondersteuning nemen verschillende vormen aan en opvoedondersteuning is een brede verzameling van activiteiten en interventies met een preventief karakter die zich richten op het ondersteunen van de opvoeder *binnen en rondom* het gezin. Moran, Ghate & Merwe (2004) definiëren opvoedondersteuning als elke interventie voor ouders/verzorgers, die zich richt op het verkleinen van risico's en/of het versterken van protectieve factoren, voor het sociale, fysieke en emotionele welzijn van hun kinderen. Zij beschrijven drie bronnen voor opvoedondersteuning: 1) Informele opvoedondersteuning: Opvoedondersteuning van familie, vrienden, omstanders en vrijwilligers. Naar deze vorm wordt vaak gerefereerd als de Pedagogische Civil Society (De Winter, 2011). 2) Semi-formele opvoedondersteuning: Voortkomend uit community-based organisaties; vaak zijn hier vrijwilligers bij betrokken. 3) Formele opvoedondersteuning: Deze professionele vorm komt voort vanuit officiële instanties.

Barrières bij Formele Hulpverlening

Van den Broek en collega's (2010) stellen dat verschillende factoren van invloed zijn op het gebruik van formele opvoedondersteuning 1) De opvoedproblemen, 2) De achtergrondkenmerken van de ouder, 3) De (on)toegankelijkheid van opvoedondersteuning en 4) De houding van ouders ten aanzien van opvoedondersteuning. In volgende paragrafen worden deze factoren besproken.

Opvoedproblemen en achtergrondkenmerken. Alle ouders hebben opvoedtaken waarmee ze de ontwikkeling van hun kinderen begeleiden die per leeftijdsfase verschillen (Aarts et al., 2017). Bij het uitvoeren van deze opvoedtaken kunnen opvoedproblemen ontstaan die variëren in ernst. Ouders kunnen hierbij om opvoedsteun vragen, bij formele instanties zoals de Amsterdamse OKT's, maar ook in de directe kring (informeel netwerk) of bij SI-Organisaties. Bij ouders die opvoeden binnen de migratiecontext ontstaan soms problemen gerelateerd door conflicterende culturele invloeden (Pels & De Haan, 2007) als opvoeddoelen en culturele concepten veranderen

(Pels & De Haan, 2007; Tamis-Lemonda et al., 2008). Migratie is hierdoor meer dan verhuizen van plaats A naar plaats B (De Haan, 2011). Er veranderen patronen die van culturele en sociale waarde zijn voor het gezin en gevolgen hebben voor de opvoeding van kinderen.

Verschillende culturen hebben verschillende ideeën over succesvolle opvoeding (Barlow, Shaw, & Stewart-Brown, 2004). Waar in de meeste westerse culturen nadruk ligt op individualistische opvoeddoelen, ligt deze nadruk in de meeste niet-westerse culturen op meer collectivistische opvoeddoelen (Stevens & Vollebergh, 2008; Tamis-Lemonda et al., 2008), waarbij de persoon gezien wordt als onderdeel van een groter netwerk. De nadruk ligt hier op samenwerking, gehoorzaamheid en het respecteren van autoriteit (Barlow et al., 2004). In individualistische culturen ziet men de persoon als autonoom persoon die zelf keuzes maakt (Stevens & Vollebergh, 2008). De nadruk ligt hier meer op onafhankelijkheid, persoonlijke empowerment en individueel functioneren (Barlow et al., 2004). Als gevolg van conflicten tussen de thuiscultuur en nieuwe cultuur verandert het opvoedgedrag van ouders. Zij vertalen hun oude opvoedgedragingen naar gedragingen die in de nieuwe opvoedsituatie meer geaccepteerd worden, maar houden tegelijkertijd vast aan opvoedgedragingen uit het thuisland (De Haan, 2011; Pels & De Haan, 2007). Voor deze processen stelt De Haan (2011, p. 6) de term 'Cultural Translation' voor. Hierdoor ontstaan vraagstukken en problemen die uniek zijn voor de opvoeding in de migratiecontext, zoals vragen rondom de tolerantie van verschillende waarden en normenstelsels in de nieuwe cultuur en religieuze opvoeding (Aarts et al., 2017). Ook de maatschappelijke positie van de migrant kan vragen oproepen zoals opvoeden in armoede (Bucx & Roos, 2015) of omgaan met negatieve beeldvorming en discriminatie (Aarts et al., 2017). Deze vraagstukken spelen naast de normale opvoedvraagstukken die alle ouders hebben. Het is dus belangrijk dat voor deze groep goede en tijdige ondersteuning beschikbaar is.

(On)toegankelijkheid van aanbod. Het gebruik van formele opvoedondersteuning onder migrantengezinnen, ligt wereldwijd lager dan gezinnen zonder migratie-achtergrond (Harachi, Catalano, & Hawkins, 1997; Katz, La Placa, & Hunter, 2007). Dit lage gebruik heeft verschillende oorzaken, zoals minder inzicht in mogelijkheden en minder bereidheid tot gebruik (Harachi et al., 1997). Ook kunnen ouders sociale barrières ervaren omdat de meerderheid van de opvoedondersteuningsprogramma's ontworpen en onderzocht is voor ouders zonder

migratieachtergrond, waardoor er in interventies weinig ruimte is voor culturele verschillen (Katz et al., 2007). Interventies hebben hierdoor niet altijd dezelfde effecten als ze gegeven worden aan migrantenouders (Van Mourik, Crone, de Wolff, & Reis, 2017). Aanpassingen aan het migrantengezin van deze interventies hebben effect, vooral als deze aanpassingen programma's cultureel sensitiever maken. Deze culturele aanpassing heeft vooral effect als er 'deep-structure sensitivity' (Van Mourik et al., 2017, p. 101) aanpassingen worden gemaakt, waarbij de inhoud van interventies wordt aangepast op de doelgroep. Naast deze fundamentele bezwaren voor deelname blijkt uit de literatuurreview van Katz et al. (2007) dat moeilijk bereikbare ouders ook praktische barrières ervaren. Zo kan de (afstand tot) de geografische locatie van de formele hulp een uitdaging zijn voor gezinnen.

Uit interviews met migrantenorganisaties in Nederland bleek, dat de ouders uit hun achterban een defensieve houding tegenover formele opvoedondersteuning hebben (Ponzoni & Pels, 2016). Deze houding komt volgens deze organisaties voort uit kwetsbaarheid van het ouderschap in een samenleving die culturele verschillen steeds meer als problematisch bestempelt. De migrantenorganisaties geven aan dat zij vragen, die in formele opvoedprogramma's niet behandeld worden, wel kunnen behandelen door een sfeer van veiligheid te creëren. Er zijn dus indicaties vanuit migrantenorganisaties, dat bepaalde SI-Organisaties meer adequaat ingaan op opvoedvragen van migrantenouders dan de formele hulpverlening.

Ontmoeting van Migrantengezinnen

De beschikbaarheid en ondersteuning van belangrijke personen in het sociale netwerk van de ouder heeft een beschermende uitwerking op de relatie tussen ouder en kind (Belsky, 1984). Desondanks gebeurt opvoeden steeds meer binnen het gezin in individualistische samenlevingen (Bergmans, 2017). De Winter (2011) introduceerde als reactie op dit individualisme de term 'Pedagogische Civil Society' (PCS). De officiële definitie van de PCS luidt: *'Dat deel van de samenleving waar burgers in vrijwillige verbanden verantwoordelijkheid nemen voor het pedagogisch klimaat waarin het goed opvoeden en opgroeien is, in samenwerking met of juist als tegenkracht tot overheden, bedrijven en andere civil society organisaties'* (Hilhorst & Zonneveld, 2013, pp. 11). De actoren binnen de PCS, zijn alle volwassenen die zelf opvoeder zijn of informeel ondersteuning (kunnen) bieden als opvoeder (Kesselring, De Winter, Van Yperen, & Horjus, 2015). Zij kunnen elkaar steunen, helpen, toezicht en praktische oplossingen

bieden, ook kunnen zij ervaring en kennis uitwisselen. Hierbij valt de hulpverlenende professional buiten de PCS. Professionals en instanties die vanuit een formele rol ondersteunen, kunnen wel initiatieven ontlokken en faciliteren, en hiermee informele, vrijwillige verbanden van jeugd en gezinnen versterken (Klein, Bulsink, & Van der Gaag, 2012). SI-Organisaties en vrijwilligers spelen volgens deskundigen in het jeugddomein een grote rol binnen de pedagogische civil society (Van der Klein, Mak, & Van der Graag, 2011).

Meer dan de helft van de migrantenouders vindt dat opvoeden niet iets van enkel en alleen de ouder is (Kesselring, De Winter, Horjus, Van de Schoot, & Van Yperen, 2012). Deze ouders willen verantwoordelijkheid voor kinderen delen en geven aan interesse te hebben in opvoedkundige activiteiten zoals themasessies, buurtactiviteiten en ouderkamers. Tegelijkertijd rapporteerden deze ouders minder ondersteuningsmogelijkheden in hun eigen netwerk (Kesselring et al., 2012). Zij lijken dus ook behoefte te hebben aan opvoedondersteuning vanuit semi-formele of F-Organisaties.

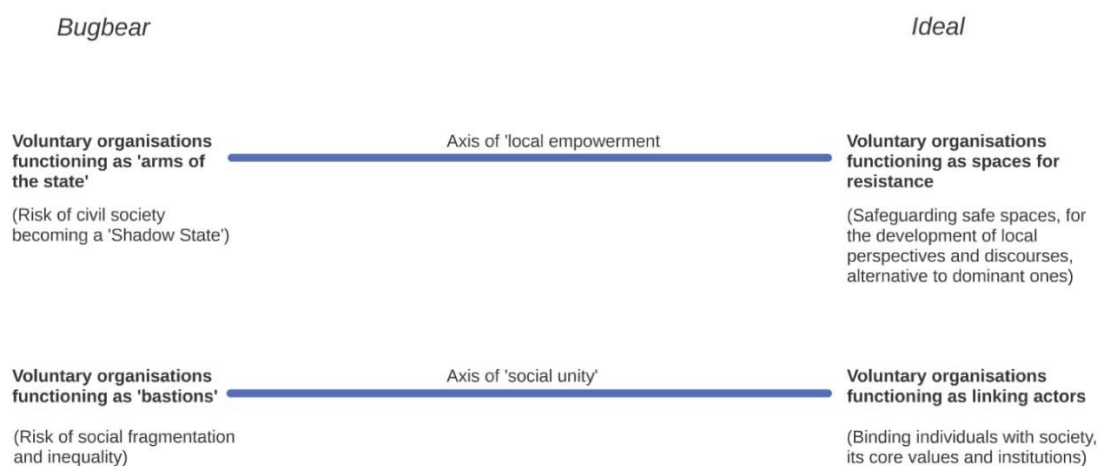
De Semi-Informeel Organisatie in Amsterdam

Semi-informele ondersteuning wordt geboden door groepen of organisaties zonder formele taak, zoals migrantenorganisaties en buurtgroepen (Distelbrink & Ponzoni, 2017). Deze organisaties hebben informeel contact met gezinnen en signaleren hierdoor vroegtijdig problemen (Distelbrink & Ponzoni, 2017). Het informele aspect van de hulp die zij bieden is belangrijk (Ponzoni & Pels, 2016). Ze opereren vanuit gelijkwaardigheid, maken een persoonlijke connectie en nemen de tijd om aan te sluiten bij de ouders. Deze setting is cruciaal voor hun werk (Ponzoni & Pels, 2016).

Ponzoni en Pels (2016) evalueren de sociale bijdrage van semi-informele organisaties op twee dimensielijnen (figuur 1). Op de as van lokale empowerment, is het ideaal een organisatie die functioneert als autonome organisatie, gebaseerd op de lokale ontwikkelingen en waarden. Dit komt overeen met het ideaal van de Pedagogische Civil Society. De organisatie levert ondersteuning die aansluit bij de lokale populatie. Tegengesteld hieraan, is de vrijwilligersorganisatie die door F-Organisaties of overheden wordt 'ingepalmd' om partner te worden en beleidsdoelen te verwezenlijken, zij verliest hierbij de eigenheid van haar organisatie en wordt een extensie van de overheid. De as van sociale overeenstemming, heeft als ideaal een organisatie die zich richt op het uitbreiden van het sociale kapitaal van haar

deelnemers. Hierbij worden deelnemers verbonden met sociale instituties. De ongewenste situatie is in dit geval een organisatie die als gesloten opereert en haar deelnemers hierbij ver van de samenleving houdt. Het werk van vrijwilligersorganisaties wordt vaak enkel geëvalueerd op de tweede as.

Figuur 1: Dimensies voor het evalueren van de sociale bijdrage van vrijwilligersorganisaties (Ponzoni & Pels, 2016)

Het Ideaal: Formeel-Informeel Samenwerking

Uitgaande van het idee van de PCS en de uitgangspunten van de gemeente Amsterdam is de inzet van laagdrempelige lokale initiatieven gewenst. Het is dan mogelijk om gezinnen eerst in eigen kring initiatieven te laten zoeken die oplossingen voor hun problemen bieden. Deze initiatieven kunnen hulp of een luisterend oor bieden. Op deze manier komt het idee van de PCS goed tot stand. Hierbij is het belangrijk dat de F-Organisaties deze PCS ondersteunen. Zij kunnen initiatieven ontlocken, initiëren en vrijwilligers ondersteunen bij hun werk (Klein et al., 2012). Als deze samenwerking met het informele veld optimaal plaatsvindt kunnen gezinnen laagdrempelig en op tijd hulp krijgen.

Wanneer organisaties samenwerken met andere organisaties buiten hun eigen sector wordt dit cross-sectionele samenwerking genoemd. Deze vorm van samenwerking is steeds relevanter omdat overheden vaker moeten samenwerken met organisaties buiten de sector om sociale problematiek op te lossen (Bryson, Crosby, & Middleton Stone, 2015). Bij dergelijke samenwerkingsverbanden zijn er verschillende condities voor goede samenwerking. Organisaties moeten kennis van elkaar, geregeld

contact en goede communicatie, vertrouwen en een positief beeld van elkaar hebben (Bryson et al., 2015; Ponzoni, 2012). Vertrouwen kan opgebouwd worden door beschikbare middelen zoals informatie te delen, maar vermindert als organisaties elkaars belangen niet behartigen (Bryson et al., 2015). Tot slot moet er een gemeenschappelijk gevoel van urgentie zijn (Ponzoni, 2012). Hierbij is het belangrijk dat beide partijen het eens zijn over het probleem en de richting van de oplossing (Bryson et al., 2015). Doelen, missies en verantwoordelijkheden worden hierbij gezamenlijk bepaald.

In een onderzoek naar het beeld dat formele en SI-Organisaties hebben van hun samenwerking onderscheidt Ponzoni (2015) twee perspectieven: het perspectief van toegankelijkheid en het perspectief van gedeelde ruimte. In het perspectief van toegankelijkheid, wordt er geredeneerd vanuit het belang van *toegankelijkheid van jeugdhulpverlening*. De migrantenorganisatie wordt zo gezien als een mogelijkheid om de toegankelijkheid te vergroten en alle ouders en kinderen te bereiken. Deze denkwijze is dominant bij professionals in de Nederlandse jeugdhulp (Ponzoni, 2015). Migrantenorganisaties denken bij hun eigen werk vaak vanuit een perspectief van *gedeelde ruimte*. In hun ogen delen zij de omgeving met de ouder, waardoor ze zicht hebben op problematiek. Ze vinden dat de oplossing voor deze problematiek zoveel mogelijk gezocht moet worden in de omgeving. Semi-informele en F-Organisaties denken dus fundamenteel anders over doelen van hun samenwerking en de posities van hun organisaties. Dit is een mogelijke reden van de moeizame samenwerking aangezien uit de literatuur (Bryson et al., 2015; Ponzoni, 2012) blijkt dat het belangrijk is dat organisaties op eenzelfde lijn zitten. Tegelijkertijd kennen F-Organisaties en SI-Organisaties ook *elkaars krachten* (Ponzoni & Distelbrink, 2017). Zo hechten SI-Organisaties veel waarde aan de *pedagogische expertise* van F-Organisaties. F-Organisaties weten veel over opvoeding en opvoedingsproblematiek en kunnen de informele werker hierin ondersteunen. Ook kunnen zij *bepaalde problematiek* vanuit deze kennis herkennen, waar de informele werker dit vaak vanuit intuïtie moet doen. Tot slot kennen F-Organisaties, volgens informele werkers de *sociale kaart van de stad* goed. Ze kennen de mogelijkheden en weten waar ze die moeten vinden. F-Organisaties geven aan dat SI-Organisaties *de sociale omgeving* van de ouder goed kennen. Ze weten wat er *speelt in het gezin* en hebben inzicht in *algemene problematiek*. Ook zijn zij vaak *ervaringsdeskundige*, ze zijn zelf ook migrant en weten uit eigen ervaring waar hun

groep tegenaan loopt. Dit is waardevol in combinatie met de kennis die zij hebben van het formele aanbod. Hierbij hebben zij een goede basis om als brug te functioneren tussen de doelgroep en het professionele hulpcircuit. Toch zijn er volgens Ponzoni en Pels (2016) risico's verbonden aan het betrekken van migrantenorganisaties bij overheidsbeleid. Zij vragen zich af hoe de autonomie van een organisatie gewaarborgd wordt als de gemeente steeds meer afhankelijk wordt van het werk van migrantenorganisaties om beleidsdoelen te behalen.

Huidige Studie

Migrantenouders kampen met normale- en migratiegerichte vragen omtrent opvoeden, die beantwoord kunnen worden met opvoedondersteuning. De F-Organisaties ervaren het bereiken van deze ouders als moeilijk en worden door ouders gezien als ontoegankelijk. SI-Organisaties lijken deze ouders wel te bereiken, door laagdrempelige en gelijkwaardige benaderingen. Goede samenwerking tussen deze organisaties is daarom wenselijk en wordt gekenmerkt door vertrouwen, gedeelde idealen en goede communicatie. De centrale vraag van deze thesis luidt: **Op welke manier kan volgens betrokkenen bij SI-Organisaties de samenwerking tussen de formele en semi-informele opvoedondersteuning in Amsterdam verbeteren?**

In de huidige studie worden (a) de kenmerken van de SI-organisaties, werkwijzen en, belangrijke elementen en de wijze waarop ze migrantenouders bereiken onderzocht, en (b) knelpunten en samenwerkingswensen van SI-Organisaties nader bekeken. Hierbij wordt verwacht dat de organisaties de ouders bereiken en opvoedondersteuning bieden, waarbij zij opdrachten vanuit gemeenten en F-Organisaties uitvoeren vanuit niet-professionele ervaring, met een speciale rol voor culturele aspecten. Ook wordt verwacht dat de samenwerking met F-Organisaties stroef verloopt en als beklemmend voor de autonomie wordt ervaren. Ondanks dat is de verwachting dat alle SI-Organisaties samen willen werken met F-Organisaties. *Nieuw* aan dit onderzoek is dat uitgebreid wordt stilgestaan bij de structuur en werkwijzen van deze organisaties, om inzicht te krijgen over de werkwijzen.

Methode

In deze verkennende kwalitatieve studie, is aan de hand van semigestructureerde interviews gesproken met vertegenwoordigers van SI-Organisaties in Amsterdam. De

interviews hadden als doel de onderliggende subjectieve ideeën van de geïnterviewde te achterhalen (Flick, 2009).

Respondenten

Er zijn acht respondenten geïnterviewd vanuit vijf organisaties. Hiervan waren drie organisaties migrantenorganisaties en twee organisaties pedagogische organisaties zonder formele taak. Migrantenorganisaties richten zich op een specifieke etnische afkomst en organiseren naast opvoedondersteuning bredere activiteiten. Pedagogische organisaties bieden eigen pedagogische interventies aan voor ouder, gezin en wijk.

Voor werving is aan KVO gevraagd met welke organisaties contacten waren. Alle drie de organisaties die benaderd werden stemden in met deelname. Van zes organisaties die zijn aangesloten op het Servicepunt Emancipatie Amsterdam (SPE) onder de categorie 'Jeugd en Gezin' (die een vorm van opvoedgerichte ondersteuning aan migrantengezinnen bieden) stemden twee organisaties in met deelname.

Alle respondenten zijn voorafgaand aan deelname via de mail en telefonisch geïnformeerd over het onderzoek en hebben ingestemd met het onderzoek. Zes respondenten hadden een functie binnen de organisatie (én vrijwillig, vijf betaald), twee respondenten waren deelnemende ouders. Zeven respondenten hadden een migratieachtergrond (Somalisch, Marokkaans, Ghanees, Syrisch, Oegandees). Alle respondenten waren vrouw en moeder, in de leeftijd van 43 tot 57 jaar. De medewerkers van de organisaties hadden een opleidingsniveau van mbo (16,7 %), hbo (50%) tot wo (33,3%). Van de deelnemende ouders was het opleidingsniveau onbekend.

Onderzoeksinstrument

Voorafgaand aan het onderzoek is, op basis van theoretische inzichten, één topiclijst opgesteld die als leidraad diende voor de interviews. In het gesprek met de ouders zijn delen van deze topiclijst aangepast gebruikt. Deze topiclijst is terug te vinden in bijlage 1.

Organisatie: Eerst is ingegaan op de *achtergrond* en *structuur* van de organisatie: de *ontstaansgeschiedenis*, *bestaansduur*, *betrokkenheid van professionals en activiteiten*. Hierbij werd inzicht verworven in *de autonomie, aanwezige kennis en expertise*.

Opvoedondersteuning: vervolgens is ingegaan op *de doelgroep migrantenouders*, *de problematiek van deze ouders*, *openheid over problematiek en activiteiten* die de organisaties aanbieden. Hierbij is gevraagd naar *belangrijke elementen in de werkwijze* en de *totstandkoming van de activiteiten*. Belangrijk hierbij was wie activiteiten

organiseren en wanneer besloten wordt dat een activiteit nodig is. Tot slot is gevraagd naar het bereiken van de doelgroep. Deze antwoorden gaven inzicht in de toegankelijkheid van de organisatie en de aansluiting bij lokale signalen/initiatieven.

Samenwerking: In het tweede deel is ingegaan op *samenwerking*. Er is gekeken naar de *hulpbehoefte van de organisaties* rondom *problematiek en hulpvragen van gezinnen*. Deze antwoorden gaven inzicht in huidige samenwerkingen, wanneer organisaties willen samenwerken en waar samenwerking misloopt. Aansluitend is de *relatie met F-Organisaties* bekeken aan de hand van *concrete ervaringen*. Hierbij is ingegaan op *positieve en negatieve ervaringen, gelijkwaardigheid, doelen van samenwerking en communicatie tussen organisaties*. Ook is hierbij ingegaan op *toekomstige visie op samenwerking*. Deze antwoorden boden inzicht op de huidige stand van zaken rondom samenwerking en concrete wensen en punten voor verbetering.

Data-analyse

De interviews zijn opgenomen met een voice-recorder en woordelijk maar anoniem getranscribeerd. Vanwege het exploratieve karakter van deze pilotstudie zijn de interviews open gecodeerd met behulp van Atlas.Ti. Bij het coderen werden passages geïdentificeerd en voorzien van een passende code, dit resulteerde in 469 citaten verdeeld over 48 codes. Hierop volgend zijn de codes axiaal gecodeerd waarbij de veelvoorkomende codes gemarkeerd zijn als hoofdcodes.

Resultaten

Organisatie

De vijf organisaties bestaan 11 - 20 jaar. De drie migrantenorganisaties zijn ontstaan vanuit een *gedachte van emancipatie* van de etnische doelgroep. De oprichters signaleerden dat hun etnische groep stagneerde, behoefte had aan informatie en een plek nodig had om samen te komen. Deze emancipatorische start uit zich in de gestelde doelen: Het *ontmoeten en delen van ervaringen*, het *emanciperen van deelnemers* en het *vergroten van maatschappelijke participatie*. Ze organiseren hiervoor verschillende activiteiten. Zo zegt respondent S: *'We doen ook trainingen. Training om ook talenten van de vrouwen te zoeken. Waar was je goed in? Wat kan je in Nederland doen? Wat was je droom? Om ook die vrouwen bewuster te maken dat eh ja dat zij ook iets hebben in huis waar zij verder iets mee kunnen doen.'* De twee pedagogische organisaties zijn opgericht vanuit een behoefte aan vernieuwing. Respondent H. vond bijvoorbeeld dat problemen

opgelost moeten worden door de sfeer te verbeteren en positieve ontmoeting te stimuleren. Dit gebeurde, naar haar idee, te weinig waarna ze besloot er zelf mee te beginnen. Hierover zegt ze: *'Ik ben zelf ook pedagoog en veel lesgegeven op de HBO Pedagogiek en dat gaat toch vaak over het gezin en als daar iets aan de hand is dan komt er hulp. Terwijl je kan heel erg ook juist met elkaar in een buurt of in een wijk opvoeden. Nja je kent het he de Pedagogische Civil Society'*. Empowerment speelt ook bij pedagogische organisaties, maar zij doen dit meer voor de ouder, de wijk en de stad in algemene zin. Deze organisaties noemen ontwikkeling van migrantengezinnen niet als doel. Desondanks bereiken zij een erg diverse populatie.

Activiteiten. De door de migrantenorganisaties georganiseerde activiteiten zijn vraaggericht. Ze spelen in op signalen en actuele onderwerpen die zij oppikken bij deelnemers. *'Dus zodra dat er is iets binnen die Nederlandse samenleving is veranderd. Dat je denkt uh dit moet de vrouw weten dan is het gelijk dat we voorlichting een thema en dan gaan we aan de hand daarvan erover praten'* zegt respondent C. hierover. Dit resulteert in trainingen, voorlichtingen, festiviteiten en cursusreeksen. Bij het bedenken van activiteiten speelt bij migrantenorganisaties ook een normatief aspect. Activiteiten zijn soms gebaseerd op culturele en religieuze opvattingen. Dit speelt minder bij de pedagogische organisaties. Zij organiseren activiteiten vooral vanuit pedagogische opvattingen, maar richtten daarbij sterk op verbetering van de opvoedomgeving.

Vrijwilligers. Opvallend is dat alle organisaties met vrijwilligers werken. Eén van de migrantenorganisaties wordt in zijn geheel beheerd door vrijwilligers. In drie van de vijf organisaties (20-40 vrijwilligers) vervullen vrijwilligers een rol afhankelijk van wat de vrijwilliger kan en wil. Organisatie D. (400 vrijwilligers) biedt naast haar projecten trainingen voor vrijwilligers en sleutelpersonen. De ouders die deelnemen bij organisatie W, fungeren als kerngroep voor ouders in de wijk. Zij organiseren op vrijwillige basis verschillende activiteiten voor deze ouders. Ze organiseerden bijvoorbeeld een minifestival over opvoeden.

Opvoedondersteuning

Migrantenouders. De deelnemers zijn erg divers en ook de *problematiek* waar zij mee te maken hebben verschilt. Zo worden *discriminatie*, *armoede*, en het *onderwijssysteem*, maar ook taboes zoals *seksuele opvoeding* genoemd. Daarnaast benadrukken de organisaties dat deelnemers in sommige gevallen kampen met *trauma's* gerelateerd aan de oorlog en de vlucht naar Nederland. Deze problemen zijn

niet primair de problemen waarmee deelnemers naar de organisaties komen. Ouder A geeft bijvoorbeeld aan dat ze voornamelijk voor de ontmoeting en informatie komt. Desondanks geven organisaties aan dat de deelnemende ouders vaak ook indirect geholpen worden in de opvoeding. Ze doen informatie op, worden bewuster over hun eigen rol en worden gestimuleerd om te praten.

De organisaties ervaren problemen in de *motivatie* van deelnemers. Zij hebben soms een laag zelfbeeld en blijven liever in hun eigen groep. *“Echt qua motivatie denk ik; jullie kunnen veel meer en jullie zouden veel meer kunnen bereiken, dat is eh, ja dat is wel frustrerend”* zegt respondent M. hierover. De organisaties pakken dit aan door deelnemers aan te spreken op hun expertise en voorkeuren. Voordeel ten opzichte van de formele instanties is dat zij hier tijd en ruimte voor hebben en zich erbij neer kunnen leggen als iemand weigert zich verder te ontwikkelen.

Culturele sensitiviteit. De rol van cultuur wordt door alle organisaties als groot gezien. Dit manifesteert zich zowel in kennis die wordt overgebracht als in de manier waarop organisaties werken. Zo geven meerdere organisaties aan hun woordkeuze af te stemmen op de doelgroep. Respondent C. geeft bijvoorbeeld aan termen als “geweld” en “gehandicapt” te vermijden en juist te kiezen voor “vrede” en “*special needs*” omdat deze termen minder gevoelig liggen. Deze methode wordt vooral door migrantenorganisaties toegepast. Zij zijn van mening dat bij alle informatie moet worden afgewogen of deze past bij de cultuur en respectvol is. Daarnaast wordt er bij enkele organisaties ook aandacht gegeven aan de reden achter bepaalde in Nederland geldende regels, zoals het niet mogen slaan van een kind. Respondent C. zegt bijvoorbeeld: *‘Als je zegt “je mag niet dit, je mag niet dat!” Denk je ook “waarom niet?”. Omdat je uit een andere cultuur komt en het daar anders is. Als je de redenen daarachter uitlegt, begrijpen ouders het sneller.’*

De organisaties geven aan ondanks culturele verschillen weinig cultuur gerelateerde problematiek ervaren. Als ze al problemen ervaren spelen deze rondom striktheid en onbegrip voor de manier waarop een andere deelnemer leeft. Zo zegt respondent M.: *‘Het gaat over haar opvoedingsstijl, en dat raakt altijd. Wij zijn gewoon heel veel vrouwen rondlopen die de opvoeding in onze ogen niet helemaal correct doen. Dus ja, die aansluiting zeg maar is er dan niet. Daar moet je heel voorzichtig in zijn, anders raak je diegenen ook weer kwijt.’* De organisaties geven aan dat ze daarom voorzichtig te werk gaan en naar deelnemers communiceren dat iedereen zelf zijn keuzes moet

maken. Sommige organisaties stellen hiervoor huisregels op, zoals het respecteren van elkaar mening, luisteren en positieve feedback geven. Ook gaan de organisaties vaak in op de redenen achter denkwijzen en wakkeren ze het gesprek aan. De pedagogische organisaties geven aan dat ze bij het bespreken van verschillen bewust kiezen om zich persoonlijk op te stellen en voorbeelden uit hun eigen ouderschap gebruiken.

Vertrouwen en maatwerk. In alle gesprekken kwam *het vertrouwen* dat deelnemers in de organisatie hebben naar voren. Enkele respondenten noemen dit vertrouwen *de kern* van hun werkzaamheden. Dit resulteert in ouders die naar activiteiten komen, maar ook in ouders die in noodgevallen de organisatie bellen.

Alle organisaties geven aan voor dit vertrouwen *extra inspanningen* te leveren. Zo gaan organisaties langs als er een gezin is met problemen en maken ze tijd vrij om ouders te begeleiden bij gesprekken met formele instanties. Ook doen organisaties aan *maatwerk*. Ze zoeken naar de sterke punten van personen en denken goed na over welke deelnemer bij welke activiteit past. Respondent M. zegt hierover: *Het is altijd een beetje wikken en wegen van waar kan ik haar het best kwijt. En dat is dan de eerste ontmoeting, kijk als de eerste ontmoeting niet goed is dan, dan ben je ze misschien wel kwijt en komt ze misschien niet meer terug.* Eén organisatie geeft aan dat vertrouwen ook een keerzijde heeft. Deelnemers komen soms met heftige situaties waarmee zij niet naar formele instanties willen stappen. In die gevallen kan de vertrouwensband met een deelnemer geschaad worden als er hulp gezocht wordt voor de deelnemer.

Ook bij het winnen van vertrouwen geven organisaties aan dat de persoonlijke connectie met de deelnemer helpt. Ze geven aan dat een gebrek aan ervaring en praktische vaardigheden sommige formele werkers belemmert. Respondent N. geeft hierbij een voorbeeld van professional die geen ervaring had met het opvoeden van Marokkaanse jongens, maar daar wel voorlichting over gaf. Tijdens de voorlichting verlieten de ouders de zaal. Ze zegt hierover: *‘Als je zelf niet de ervaring hebt kan je daar moeilijk staan om bepaalde theorieën uit te doeken.’* Ook het gebrek aan culturele kennis kan belemmerend werken. Zo zegt respondent M. dat professionals die weinig kennis hebben van culturele verschillen, vaak blijven hangen in hulpverlening, terwijl inzicht in culturele achtergronden problematiek inzichtelijker kan maken.

Bereik. De vijf organisaties geven aan geen probleem te hebben met het bereiken van migrantenouders. Respondent N. geeft aan dat werving voornamelijk via het netwerk gaat: *“En dan zeg ik tegen haar ‘ik heb die en die, wil jij daar even naar*

kijken?'. Zij schroomt niet om even aan te kloppen bij de deur of de vraag te stellen van die familie en die familie dit en dat". Uit de verhalen van migrantenorganisaties blijkt dat zij over een groot netwerk met hoge sociale controle beschikken. Deelnemende ouders signaleren veranderingen in de omgeving waardoor onzichtbare gezinnen toch in het vizier van de organisatie komen. Respondent C. geeft aan dat er gezinnen zijn die lastiger te bereiken zijn door bijvoorbeeld de taalbarrière, maar dat deze gezinnen door middel van zeer laagdrempelige activiteiten zoals een radio-uitzending toch bereikt worden. Zo wordt C. soms aangesproken door onbekenden op onderwerpen die besproken zijn in de uitzending. De pedagogische organisaties bereiken behalve vanuit hun netwerk ook gezinnen door outreachend te werken. Ze bezoeken plekken in de buurt en knopen gesprekken aan met sleutelfiguren, die weten wat er speelt in de wijk, om te weten wie zij voor de activiteiten kunnen aanspreken.

Ondanks dat de organisaties aangeven dat zij ouders makkelijk bereiken geven zij aan dat er een taboe rust op hulpverlening. Ouders die deelnemen aan activiteiten vertrouwen SI-Organisaties niet per se met problemen in de opvoeding. Dit wordt geïllustreerd door een voorbeeld waarin respondent S. aangeeft dat er een ouder was die pas na enkele jaren aangaf dat zij voor haar problemen naar de organisatie kwam en veel geleerd had. Tijdens de door de ouder gevolgde cursus kwamen deze problemen nooit ter sprake. Ze zegt hierover: *'De meeste Somalische moeders zijn ook gewoon eh. Ja een van de dingen waar ze trots op zijn, zijn hun kinderen. En daar willen ze altijd ook eh. Ja...Dat is moeilijk te bespreken'*. Daarnaast heerst in verschillende culturen de opvatting dat opvoeding iets is waar "vreemden" zoals leraren los van staan. Ouder B, geeft bijvoorbeeld aan geen opvoedhulp nodig te hebben omdat opvoeding vanuit jezelf komt en de oplossing voor opvoedproblemen daarbij vanzelf komt. Als hulp echt nodig is spreekt zij daarvoor familieleden aan.

Samenwerking

Alle organisaties noemen *het belang van samenwerking* tussen SI-Organisaties en F-Organisaties. De organisaties benadrukken dat zij hun netwerk graag inzetten om het leven van gezinnen te verbeteren en dat samenwerking met F-Organisaties hierbij onvermijdelijk en gewild is. De samenwerkingservaringen van de organisaties verschillen erg. Enkele organisaties hebben momenteel een goede stabiele samenwerking met F-Organisaties, zij hebben regelmatig contact, worden betrokken bij interventies en voeren laagdrempelige projecten voor hun uit. Tegelijkertijd hebben

anderen aangegeven dat ze nauwelijks contact of slechte ervaringen hebben. Zij hebben veelal ervaring met eenzijdig beëindigde samenwerkingen.

De huidige staat. De meerderheid van de organisaties geeft aan recent samengewerkt te hebben met de formele sector. De meeste samenwerkingservaringen zijn doorlopende projecten zoals voorlichtingen, trainingen en projectmatige bijeenkomsten rondom onderwerpen die door formele instanties belangrijk gevonden worden. Hierbij worden door organisaties ouders benaderd die vervolgens deelnemen aan activiteiten van de formele sector. Bij dergelijke activiteiten, vervullen organisaties vaak *een brugfunctie* tussen de deelnemer en formeel. De pedagogische organisaties lijken minder van dit soort activiteiten te ondernemen. Een reden hiervoor is dat zij meer als professional gezien worden vanuit de F-Organisaties.

Naast brugvorming voor activiteiten, vervullen organisaties ook vaak een brug tussen *individuele ouders* en F-Organisaties. De organisaties zijn van mening dat elke deelnemer de hulp verdient die nodig is en geven duidelijk aan dat er een grens zit aan hun capaciteiten. Daarom verwijzen ze deelnemers met lastige problematiek door. Respondent M. zegt hierover *“Wij moeten dat gat ook niet invullen. Dus meer het begeleiden daarnaartoe, dat is ook eigenlijk wat wij een beetje doen. Wij hebben niet zegmaar de knowhow om dat voor hun te gaan doen en zij zijn daar wel geschikt voor.”* Bij deze doorverwijzing is de band met de formele sector cruciaal, aangezien organisaties niet altijd weten wie ze kunnen aanspreken.

Binnen de informele sector vindt ook samenwerking tussen SI-Organisaties onderling plaats. De organisaties kennen elkaar en de migrantenorganisaties zijn aangesloten bij een koepelorganisatie waarbij ze kennis kunnen delen en geholpen worden met de eigen doorontwikkeling als organisatie. Deze samenwerking zorgt ervoor dat gezinnen soms ook binnen de informele sector geholpen kunnen worden. In het gesprek met respondent H. noemt zij een voorbeeld van dergelijke samenwerking: *“We hadden laatst een situatie dat er een klein kindje op het balkon in de winter bloot stond en toen waren die vrijwilligers waar ik training geef er. Die zagen dat en belden de politie. Op een gegeven moment zei ze van: “Joh, kom eigenlijk maar niet. Vind je het goed als wij het zelf oplossen. Volgens mij is het erger als jij nu als politie komt dan dat wij even aanbellen.” Toen hebben ze aangebeld en toen bleek het een moeder die enorm overvraagd was te zijn, veel kinderen, kon het even niet aan en had dat kind dus op het balkon gezet. Toen hebben ze dus gesprekken gehad met die moeder van joh, we organiseren allemaal*

activiteiten, neem je kind mee, je hebt het moeilijk, kunnen we je helpen?'. Dergelijke voorbeelden worden vaker genoemd. Respondent H. noemt deze situatie een concreet voorbeeld van *de kracht die de informele sector heeft*.

Knelpunten. De organisaties hebben allemaal ervaring met samenwerking met F-Organisaties. Deze ervaringen zijn erg verschillend. Het meest genoemde *knelpunt* in samenwerking is *het gebrek aan erkenning van professionele expertise*. Alle respondenten die werkzaam waren binnen de organisaties, hebben een pedagogische achtergrond, maar dit wordt niet altijd erkend door F-Organisaties. Hierdoor worden gecommuniceerde signalen niet serieus genomen. Ook wordt er gesteld dat organisaties taken niet zouden mogen oppakken, terwijl zij dat wel zouden willen en kunnen.

Een ander genoemd probleem is *het tussentijds afbreken van projecten* doordat er aan de formele kant financiering of tijd te kort komt. De organisaties ervaren dit als vervelend omdat zij tijd en middelen geïnvesteerd hebben in dergelijke projecten. Daarnaast hebben zij vaak deelnemers bij dergelijke projecten betrokken. In alle besproken gevallen zijn de organisaties op kleinere schaal verder gegaan met het project om deelnemers niet te benadelen. Dergelijke situaties hebben negatieve effecten op de bereidwilligheid tot samenwerking. Daarnaast geven enkele organisaties aan dat projecten niet of nauwelijks geëvalueerd worden of dat evaluatie zelfs geweigerd wordt.

Verdere problematiek in de samenwerking is vaak van *praktische aard*. Zo hebben formele werkers vaak weinig tijd en kunnen zij niet altijd flexibel handelen. Respondent C. geeft bijvoorbeeld aan dat bijna alle vrijwilligers een baan hebben, zij spreken daarom op vrijdagavonden af, maar op dat tijdstip kunnen er bijna geen formele instellingen aanschuiven.

De toekomst. Ondanks deze knelpunten willen alle organisaties samenwerken met formele instellingen. Ze geven aan dat problemen rondom bepaalde situaties samen opgepakt kunnen worden en dat de organisatie de brug naar een deelnemer kan zijn. Wel zouden dergelijke samenwerkingen op *gelijkwaardige basis* plaats moeten vinden. Een *verdere wens* die vaak genoemd wordt door organisaties is nauw contact met formele werkers. Eén organisatie geeft hierbij specifiek aan dat ze behoefte heeft aan *een bekend gezicht* binnen de instellingen waarmee contact opgenomen kan worden als dit nodig is.

Alle organisaties geven aan dat formele werkers bij activiteiten kunnen aansluiten en op die manier ook een bekend gezicht kunnen worden voor ouders. Tot

slot wordt de wens voor *een periodiek overleg* uitgesproken. In sommige Amsterdamse buurten is er al een vorm van overleg tussen formele en informele werkers. Hier kan kennis gedeeld worden, ook is het een mogelijkheid om uit te spreken wat er van elkaar verwacht wordt en signalen door te geven.

Discussie

In dit onderzoek zijn de verbetermogelijkheden van samenwerking tussen SI-Organisaties en F-Organisaties gericht op opvoedondersteuning in Amsterdam bekeken vanuit de werkwijze, bereiken van de doelgroep, knelpunten en wensen omtrent samenwerking, van SI-Organisaties.

Aansluitend op de verwachtingen blijkt dat SI-Organisaties opvoedondersteuning bieden, met een speciale rol voor cultuur, waarmee ze migrantenouders bereiken. Naast cultuur, bleken ook vertrouwen en persoonlijke connecties belangrijke elementen te zijn. De activiteiten die ze organiseren zijn vraaggericht, laagdrempelig en gericht op ontmoeting. Dit sluit aan op de voorkeuren die ouders rapporteren in Kesselring et al. (2012). Organisaties geven aan dat ouders verschillende problemen hebben, soms gerelateerd aan trauma's voortkomend uit migratie, ook zien zij culturele sensitiviteit als een belangrijk element. Cultuur lijkt een grote rol te spelen in opvoedondersteuning voor migrantenouders. Een mogelijke oorzaak hiervan is het 'culturele vertalingsproces' (De Haan, 2011) dat de ouder doormaakt in het vormgeven van de opvoeding. Het lijkt er hierbij op dat de organisaties, zoals ook naar voren komt uit onderzoek van Ponzoni & Pels (2016), vragen kunnen beantwoorden die F-Organisaties niet beantwoorden. Bij het aanbieden van activiteiten maken organisaties aanpassingen op interventies, zoals het wijzigen van taalgebruik. Ook ontwikkelen ze zelf programma's en activiteiten waarin pedagogische kennis wordt gecombineerd met culturele kennis, persoonlijke connecties en het opbouwen van een vertrouwensband. Opvallend is dat de organisaties aangeven de ouders *makkelijk te bereiken* en *het beeld van de moeilijk bereikbare ouder* niet herkennen. Dit staat haaks op bevindingen uit internationaal onderzoek (Harachi et al., 1997; Katz et al., 2007) en ervaringen van F-Organisaties in Nederland (Bellaart & Day, 2017).

Tegen de verwachting in functioneren de organisaties grotendeels autonoom. Sommige opdrachten zijn in opdracht van gemeenten en F-Organisaties, maar ook

hierbij passen ze vaak een eigen werkwijze toe. Ze redeneren vanuit het perspectief van *gedeelde ruimte* (Ponzoni, 2015). Ze kennen de ouder en haar culturele achtergrond, empoweren, bieden steun aan de lokale samenleving en brengen mensen samen, maar erkennen de grens van hun capaciteiten. Hiermee voldoen ze aan het ideaal op de as van lokale empowerment, dat Ponzoni & Pels (2016) schetsen in figuur 1. Opvallend is dat SI-Organisaties medewerkers met professionele kennis hebben. Alle zes medewerkers hebben een opleiding, in vijf gevallen in de pedagogiek of een aanverwant vakgebied. Het is belangrijk dat de kennis van deze ‘professionalisering’ groeit onder professionals, omdat erkenning juist voor deze organisaties belangrijk is. Ondanks deze professionele kennis erkennen de organisaties de grenzen aan hun capaciteiten. In lastige situaties zoeken ze contact met F-Organisaties omdat deze meer pedagogische expertise hebben. Zoals Ponzoni & Distelbrink (2017) aantonen waarderen ze deze pedagogische expertise.

Ondanks het autonome functioneren lijkt bij samenwerkingen vaak de F-Organisaties de overhand te hebben. Genoemde negatieve ervaringen hebben vaak betrekking op eenzijdige verbrekingen van samenwerkingen en slechte communicatie. Dit schaadt het vertrouwen tussen organisaties zoals bleek uit het artikel van Bryson et al. (2015). De organisaties lijken in samenwerking genoeg ruimte te hebben om inhoudelijk autonoom te zijn. Tegelijkertijd lijkt hun rol in het behouden en continueren van samenwerkingen vaak meer afhankelijk van F-Organisaties. In deze situaties lijken de zorgen van Ponzoni & Pels (2016) terecht, de autonomie van de organisaties wordt hierdoor beperkt.

Kijkend naar de verbetering van de samenwerking tussen het formele en semi-informele veld rondom opvoedondersteuning, hebben SI-Organisaties verschillende wensen. Heldere communicatie en evaluatie rond samenwerking en hoe deze gecontinueerd wordt, lijkt hierbij hard nodig om begrip en vertrouwen te versterken. Ook het aanstellen van vaste contactpersonen binnen organisaties wordt door SI-Organisaties genoemd als oplossing. Verder is *een periodiek overleg* gewenst waarbij formele en SI-Organisaties samenkomen om ontwikkelingen in organisaties en de stad te bespreken. Tijdens dit overleg zouden organisaties ook kennis kunnen delen. Zo doet de formele ondersteuning culturele expertise op en bouwt de semi-informele ondersteuning aan pedagogische expertise. Ook draagt dit bij aan de erkenning van de semi-informele organisatie als deel van het jeugddomein.

Sterke kanten en beperkingen van het onderzoek. In dit onderzoek is het gelukt om met een cultureel diverse groep organisaties met elk een andere etnische doelgroep te spreken. Vanwege het intensieve wervingsproces, is het aantal organisaties beperkt. Dit beperkt de generaliseerbaarheid van dit onderzoek. *Sterk aan dit onderzoek* is dat aan de hand van concepten in de literatuur met de organisaties gesproken is. *Nieuw in dit onderzoek* is de informatie die ingaat op de huidige structuren van SI-Organisaties. Inzicht in de werkwijze van deze organisaties geeft een beeld hoe deze organisaties werken. Verrassend was de relatief lange bestaansduur van deze organisaties en de hieruit voortkomende professionalisering over de tijd. Kennis over hoe deze organisaties in elkaar zitten kan helpen bij het opzetten van samenwerking.

Aanbevelingen

Gemeenschappelijke doelen en wensen zijn belangrijk in samenwerking (Bryson et al., 2015; Ponzoni, 2012). Daarom is het belangrijk dat samenwerkende organisaties vaker kennismaken van elkaars taken, wensen en verantwoordelijkheden. Dit scheidt helderheid over de intenties, krachten en tekortkomingen van organisaties en zorgt ervoor mogelijk voor dat teleurstellingen worden voorkomen.

Daarnaast is belangrijk, dat culturele kennis voortgekomen uit ervaring als expertise erkend wordt. Nederland is een multicultureel land met Amsterdam als majority-minority hoofdstad (Crul, Schneider, & Lelie, 2013). De SI-Organisaties, lijken een belangrijke rol te vervullen doordat ze kennis hebben van culturele processen. Zij hebben het antwoord op voor ouders belangrijke vragen. Erkenning van deze culturele kennis is belangrijk voor een goede samenwerking tussen formele en in F-Organisaties, maar ook om migrantenouders goede antwoorden te kunnen bieden op cultuur gerelateerde kwesties.

Ook is het belangrijk om inzicht over de 'moeilijk bereikbare migrantenouder' te vergroten. Van den Broek et al. (2010) geven aan dat het gebruik van jeugdhulp verschilt naar etnische afkomst. De SI-organisaties geven aan dat er weinig ouders zijn die niet in zicht zijn. Tegelijkertijd spreken F-Organisaties vaak over de moeilijk bereikbaarheid. Meer onderzoek naar welke ouder in deze groep valt en niet bereikbaar is voor hulpverlening, kan inzicht bieden in kwaliteiten die professionals nodig hebben om deze groep *wel* te bereiken. Deelname van ouders in dit onderzoek is wenselijk, zodat er inzicht gecreëerd wordt in het vangnet van deze ouders.

Tot slot is het belangrijk om meer inzicht op te doen in de rol van cultuur, persoonlijke connecties en vertrouwen. Deze factoren worden door alle organisaties genoemd als zij spreken over het bereiken van ouders. Bij het aanbieden van activiteiten lijkt het alsof SI-Organisaties deze factoren toevoegen aan bestaande pedagogische concepten en programma's voor de doelgroep. Dit lijkt op de door Van Mourik (2017) beschreven 'Deep Structure Sensitivity' aanpassingen, hoewel zij niet bestaande programma's aanpassen. Vervolgonderzoek naar de veranderingen die organisaties aanbrengen in pedagogische kennis- en interventies kan meer inzicht bieden in welke aanpassingen werken bij migrantengezinnen. Deze kennis is nodig, aangezien het aanscherpen van samenwerking tussen F-Organisaties en SI-Organisaties belangrijk is. Tegelijkertijd is het belangrijk dat ook F-Organisaties dergelijke kennis opdoen, zodat zij ook zonder samenwerking met SI-Organisaties kunnen aansluiten op *alle* gezinnen. Gelijkwaardige samenwerking is gewenst en hier liggen zeker oplossingen. Maar men moet *waakzaam zijn voor afhankelijkheid van elkaar* om goede opvoedondersteuning te bieden.

Literatuur

- Aarts, W., Boendermaker, L., & Distelbrink, M. (2017). *Ouders ondersteunen bij de opvoeding*. Amsterdam: Kenniswerkplaats Transformatie Jeugd Amsterdam (KETJA).
- Barlow, J., Shaw, R., & Stewart-Brown, S. (2004). *Parenting Programmes and Minority Ethnic Families: Experiences and outcomes*. Londen: National Children's Bureau Enterprises.
- Bellaart, H., & Day, M. (2017). *Wijkteams En Diversiteit: Hoe wijkteams inspelen op ethisch-culturele diversiteit*. Utrecht: Kennisplatform Integratie & Samenleving.
- Bellaart, H., & Pehlivan, A. (2012). *Met één hand kun je niet klappen ! Met één hand kun je niet klappen !* Utrecht: FORUM.
- Belsky, J. (1984). The Determinants of Parenting: A Process Model The Determinants of Parenting: A Process. *Source: Child Development*. Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/1129836>
<http://www.jstor.org/stable/1129836>
- Bergmans, A. (2017). Opvoedingsondersteuning : uitgangspunten en praktijk. *Professie*, 47(3).
- Bryson, J., Crosby, B., & Middleton Stone, M. (2015). Designing and Implementing Cross-Sector Collaborations: Needed and Challenging. *Public Administration Review*, 75(5), 647–663.
- Bucx, F., & Roos, S. De. (2015). *Opvoeden in niet-westerse migrantengezinnen Een terugblik en verkenning*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP).
- CBS. (2016). Afbakening generaties met migratieachtergrond. Retrieved February 13, 2018, from <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2016/47/afbakening-generaties-met-migratieachtergrond>
- Crul, M., Schneider, J., & Lelie, F. (2013). *Super Diversiteit. Een nieuwe visie op integratie*. Amsterdam: VU University press.
- De Haan, M. (2011). The reconstruction of parenting after migration: A perspective from cultural translation. *Human Development*, 54(6), 349–367.
- De Winter, M. (2011). *Verbeter de wereld, begin bij opvoeding: vanachter de voordeur naar democratie en verbinding*. Amsterdam: SWP.
- Distelbrink, M., & Ponzoni, E. (2017). *Toolkit samenwerking formele en informele opvoedondersteuning: een vruchtbare bodem voor samenwerking*. Utrecht:

Kennisplatform Integratie & Samenleving.

Flick, U. (2009). *An Introduction to Qualitative Research*. Sage Publication. Londen.

<https://doi.org/978-1-84787-323-1>

Gemeente Amsterdam. (2013). *Koersbesluit om het kind: Programma hervorming zorg voor de jeugd*. Amsterdam: Gemeente Amsterdam.

Harachi, T., Catalano, R., & Hawkins, J. (1997). Effective recruitment for parenting programs within ethnic minority communities. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 14(1), 23–39.

Hilhorst, P., & Zonneveld, M. (2013). *De gewoonste zaak van de wereld: Radicaal kiezen voor de pedagogische civil society*. Den Haag: Raad voor de Maatschappelijke Ontwikkeling.

Katz, I., La Placa, V., & Hunter, S. (2007). Barriers to inclusion and successful engagement of parents in mainstream services. York: Joseph Rowntree Foundation.

Kesselring, M., De Winter, M., Horjus, B., Van de Schoot, R., & Van Yperen, T. (2012). Do parents think it takes a village? Parents' attitudes towards nonparental adults' involvement in the upbringing and nurture of children. *Journal of Community Psychology*. <https://doi.org/10.1002/jcop.21497>

Kesselring, M., De Winter, M., Van Yperen, T., & Horjus, B. (2015). De pedagogische civil society in praktijk : Een studie naar de effecten van de activiteiten binnen het programma Allemaal Opvoeders. *Pedagogiek*, 263–284.

Klein, M., Bulsink, D., & Van der Gaag, R. (2012). De Pedagogische civil society voor beginners: Hoe professionals en vrijwilligers goed kunnen samenwerken rond jeugd en gezin. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut; ZonMw.

Moran, P., & Ghatge, D. (2005). The effectiveness of parenting support. *Children and Society*. <https://doi.org/10.1002/chi.878>

Moran, P., Ghatge, D., & Merwe, A. Van Der. (2004). What Works in Parenting Support ? A Review of the International Evidence. *Education*, 3–203.

<https://doi.org/10.1037/e620492007-001>

Pels, T., & De Haan, M. (2007). Socialization practices of Moroccan families after migration: A reconstruction in an "acculturative arena." *Young*, 15(71), 71–89.

<https://doi.org/10.1177/1103308807072690>

Ponzoni, E. (2012). *Opvoeden in Diversiteit*. Amsterdam: Kenniswerkplaats TienPlus.

Ponzoni, E. (2015). Reframing Cooperation: Challenges in Overcoming Tensions

- between Professional Services and Volunteer Organizations Providing Parenting Support in Immigrant Communities. *The Social Service Review*, 89(1), 40–76.
- Ponzoni, E., & Distelbrink, M. (2017). *Opvoedondersteuning in de multi-etnische wijk: verbindingen tussen wijkteams en informele ondersteuners*. Utrecht: Kennisplatform Integratie & Samenleving.
- Ponzoni, E., & Pels, T. (2016). The role of immigrant organisations in the transforming welfare state: revealing blind spots in the Netherlands. In *Creating Space: Enabling inclusion in social policy through participatory research* (pp. 47–66). Amsterdam: Vrije Universiteit.
- Stevens, G., & Vollebergh, W. (2008). Mental health in migrant children. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 49(3), 276–294. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2007.01848.x>
- Tamis-Lemonda, C., Way, N., Hughes, D., Yoshikawa, H., Kahana Kalman, R., & Niwa, E. (2008). Parents' goals for children: The dynamic coexistence of individualism and collectivism in cultures and individuals. *Social Development*, 17(1), 183–209.
- Van den Broek, A., Kleijnen, E., & Keuzenkamp, S. (2010). *Naar Hollands gebruik?* Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP).
- Van der Klein, M., Mak, J., & Van der Graag, R. (2011). *Professionals en vrijwilligers (organisaties) rond jeugd en gezin: literatuur over samenwerken in de pedagogische civil society*. Utrecht.
- Van Mourik, K., Crone, M., de Wolff, M., & Reis, R. (2017). Parent Training Programs for Ethnic Minorities: a Meta-analysis of Adaptations and Effect. *Prevention Science*, 18(1), 95–105. <https://doi.org/10.1007/s11121-016-0733-5>

Bijlage 1:

Topiclijst Migrantenorganisaties		
Topics	Voorbeeldvragen	Doorvragen
<p><i>Introductie:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Voorstellen - Korte introductie onderzoek - Vragen toestemming audio-opname - Benadrukken anonimiseren, uitleg verwerking - Vragen of respondent transcript wilt lezen 	<p>Heeft u nog vragen?</p> <p>Is er iets wat u kwijt wilt?</p>	
<p><i>Achtergrondinformatie organisatie</i></p>	<p>Kunt u mij iets over uw organisatie vertellen?</p> <p>Hoe is uw organisatie ontstaan?</p> <p>Hoe lang bestaat uw organisatie al?</p> <p>Wat voor structuur heeft uw organisatie?</p> <p>Zijn er professionals betrokken bij uw organisatie?</p> <p>Op welke groepen richt deze organisatie</p>	<p>Formeel/Informeel?</p> <p>Medewerkers/vrijwilliger?</p>

DE KRACHT VAN HET INFORMELE

	<p>zich?</p> <p>Hoe bent u bij de organisatie betrokken geraakt?</p>	
<i>Activiteiten organisatie</i>	<p>Welke activiteiten organiseert deze organisatie?</p> <p>Voor welke doelgroepen (achtergrond, leeftijd, gezinssamenstelling) organiseert deze organisatie activiteiten?</p>	<p>Kunt u een activiteit voor mij beschrijven?</p>
<i>Activiteiten rondom opvoeden</i>	<p>Welke opvoedingsgerichte activiteiten worden hier georganiseerd?</p> <p>Met welk doel wordt deze activiteiten georganiseerd?</p> <p>Op welke doelgroep is deze activiteit gericht?</p> <p>Wie bedenkt deze activiteit? En waarom?</p> <p>Hoe wordt deze activiteit georganiseerd?</p> <p>Wie komen daarheen Hoe bereiken jullie deze gezinnen</p>	<p>Waarop worden deze activiteiten gebaseerd?</p>

DE KRACHT VAN HET INFORMELE

	<p>Speelt cultuur een rol in deze activiteiten?</p> <p>Hoe gaan jullie om met culturele verschillen?</p> <p>In hoeverre en op welke manier bespreken jullie het opvoeden in twee culturen?</p> <p>Krijgen jullie te maken met lastige situaties?</p> <p>Kunt u een voorbeeld geven van een gezin/ouder die heel positief heeft gereageerd op de activiteiten?</p> <p>Kunt u een voorbeeld geven van een gezin/ouder die negatief heeft gereageerd op de activiteiten?</p> <p>Wat voor reacties krijgen jullie in het algemeen van ouders gericht op vraagstukken rond opvoeding?</p>	
<p><i>Bereik organisatie</i></p>	<p>Hebben jullie een beeld van opvoedproblemen in de opvoeding in deze gezinnen?</p> <p>Weet u waarom deze gezinnen naar uw activiteiten komen?</p> <p>Zijn er gezinnen die u niet bereikt, maar</p>	

DE KRACHT VAN HET INFORMELE

	<p>waarvan u weet dat ze behoefte hebben aan opvoedondersteuning?</p> <p>Op welke manier zou u deze gezinnen wel kunnen bereiken?</p>	
<p><i>Hulpbehoefte</i></p>	<p>Zijn er momenten waarop u niet weet hoe u een bepaalde vraag van een ouder moet beantwoorden?</p> <p>Vraagt u wel eens hulp aan een professional bij deze vragen?</p> <p>Kunt u een voorbeeld geven van een gezinssituatie waar u heeft samengewerkt met professionals van een formele organisatie?</p> <p>Kunt u een voorbeeld geven, waarbij uw hulp is ingeroepen door professionals?</p> <p>Zou u meer hulp willen hebben van professionals?</p> <p>Zijn er andere gebieden waarop u hulp zou willen hebben? Welke zijn dat?</p>	<p>Bij welke onderwerpen heeft u dit? Wat doet u op deze momenten?</p> <p>Wat verliep er positief en wat had er beter kunnen gaan?</p> <p>Wat verliep er positief en wat had er beter kunnen gaan?</p> <p>Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?</p>
<p><i>Relatie formele ondersteuning</i></p> <p>- Introductie</p>	<p>Bent u bekend met het werk van het OKT?</p>	<p>Zo ja, welke activiteiten denkt u dat zij ondernemen?</p> <p>Verduidelijken</p>

	<p>Werkt u samen met het OKT? Werkt u samen met andere formele Organisaties?</p> <p>(Vragen naar concrete voorbeelden)</p> <p>Ja: Welk doel heeft u in deze samenwerking</p> <p>Beoordeling ervaringen?</p> <p>Denkt u dat samenwerking met het OKT/andere organisaties nodig is?</p> <p>Hoe worden beslissingen genomen in deze samenwerking?</p> <p>Is deze samenwerking gelijkwaardig?</p> <p>Welke positieve ervaringen heeft u met professionals?</p> <p>Welke negatieve ervaringen heeft u met professionals?</p> <p>Zijn er dingen die professionals anders zouden kunnen doen?</p>	
--	---	--

DE KRACHT VAN HET INFORMELE

	<p>Nee:</p> <p>Denkt u dat formele organisaties iets kunnen betekenen voor uw organisatie?</p> <p>Waarom wel/niet?</p> <p>Denkt u dat samenwerking nodig is?</p> <p>Waarom wel/niet?</p> <p>Kunt u een voorbeeld geven van een situatie waarin u ondersteuning (formeel) kan gebruiken?</p> <p>Bereikt u gezinnen die niet naar formele organisaties stappen?</p>	
<p><i>Afronding</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Persoonsgegevens vragen</i> - <i>Bedanken</i> - <i>Samenvatten</i> - <i>Aangeven wat ik nu verder met de informatie ga doen.</i> 	<p>Weet u nog organisaties/groepen waarvan u denkt dat het waardevol is om ze te spreken?</p> <p>Kunt u mij iets over uzelf vertellen?</p> <p>Hoe oud bent u?</p> <p>Wat is uw hoogst genoten opleiding?</p> <p>In welk land bent u geboren? (Als in buitenland geboren: Vanaf welke leeftijd in Nederland?)</p>	